

Have-Stokrose

Alcea rosea

Stokrosefamilien er udbredt og har mange medlemmer.

Fælles for dem er, at bladene vokser spredt op af den stive ugrenede stængel og at blomsterne dannes der, hvor bladene møder stænglen og at de modne frø sidder klemte sammen i en kreds.

Stokrose blomstrer i juli- august og var fra midten af 1600 tallet en yndet blomst i landsbyerne, hvor den kaldtes 'bonderose'.

Den er flerårig, sår gerne sig selv, og har en meget lang blomstringstid før stænglens øverste blomster også har åbnet sig. De modne frugter er lette at høste og lader sig nemt gense. Den såede plante danner først en lille roset for at forberede næste vækstsæson og kan stå samme sted i mange år.

Stokroser stammer fra Sydeuropa og Mellemøsten og blomstrer i alle farver bortset fra blå.

De mange varianter menes at være et resultat af krydsbestøvning.

Plantens blade udtrukket i olie har især været brugt til at lave en salve af.

Frøene er stærkt slimholdige, og anbefales som middel mod solskoldning og insektbid.

Den klarer sig kun undtagelsesvist udenfor hækken, men har dog en afholdt slægtning i den danske natur, hvor den kaldes 'katost'.

I lighed med stokrosen har katost en stiv opret stængel, er flerårig og blomstrer meget længe. Den gør sig især bemærket sidst på sommeren, hvor de violette blomster pynter i grøftekanter og på vilde pletter.

Det underlige navn skyldes, at fordums børn, uden meget legetøj, mente, at de sammentrykte frø, mindede lidt om en lille ost. At den også fik tilnavnet 'kat' betyder i plantehistorie, at den ikke blev anset for at være værd at spise. (så den kunne katten få!)

Imidlertid har mange dele af planten og dens slægtninge indgået i medicin og teer i talrige sammenhænge.

Blomsternes kronblade er sammenvoksede og stærkt slimholdige. Teer heraf kan lindre en betændt hals.

Blomsterne er spiselige og kan blive en nem og ugiftig pynt på bagværk.

Bladene udtrukket i olje kan muligvis bruges på sår og insektbid.

Den kogte rod og bladene blev spist som middel mod smerter i brystet.

I Middelalderhaven dyrkes den art, der blev indført til medicin 'Althea officinalis', lægestokrosen, der har hvide blomster og gør mindre væsen af sig, end de store arter, man ser rundt om i haverne.

Til havestokrosens øvrige egenskaber skal nævnes, at den blev anset for at

afværge lynnedslag i gamle dages brandfarlige boliger.

Den vilde 'katost' vokser gerne på mønsk jord og er et oplagt bud på en prydblade til de mange, der gerne vil have en plet med vilde blomster i haven.

I Middelalderhaven vokser 'katost' kun der, hvor den kan erobre en plads, mens dens medicinske fætter, lægestokrosen, har egen plads i medicin bedet.

Desuden ses den storblomstrede 'moskus-katost' blandt oldemors stauder.

En variant Sort Stokrose ses i bedet med farveplanter.